

OPIS TRASY 46. RAJDU POWSTAŃCÓW 1863 ROKU
"ŚLADAMI ŁUKI BAKOWICZA"
22 KWIETNIA 2023 R.

START: Spotkanie na Placu Wojewódzkim w Sieradzu. Sprawy organizacyjne.

Przejazd autokarami do Marzenina. Spotkanie z drużynami z gminy Sędziejowice i uroczyste otwarcie Rajdu na terenie Zespołu Szkół w Marzeninie (godz. 9.00)

Marzenin to wieś, o której najstarsza wzmianka w źródłach pisanych pochodzi z 1331 roku. Miejscowość była własnością arcybiskupów gnieźnieńskich. Najstarszym zabytkiem we wsi jest kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z roku 1372 ufundowany przez arcybiskupa gnieźnieńskiego Jarosława Bogorię Skotnickiego, wielkiego budowniczego, współpracownika króla Kazimierza Wielkiego. Kościół, po licznych przebudowach w XIX i XX wieku, zatracił swój gotycki charakter. W prezbiterium odkryte zostały cenne malowidła ściennie z połowy XV wieku przedstawiające sceny z życia św. Anny, Najświętszej Marii Panny i Chrystusa. Obok kościoła znajduje się pomnik Tadeusza Kościuszki.

Na miejscowym cmentarzu podziwiać można kaplicę grobową Wierzchlejskich, grobowce Sulimierskich i Piaszczyńskich oraz mogiły żołnierzy z I i II wojny światowej.

Przejazd do Przymiłowa i rozpoczęcie wędrowki pieszej na trasie: Przymiłów – Emilianów – Brzeski – Sobiepany – Nowe Kozuby – Stare Kozuby – Sędziejowice.

*W okolicach dawnej wsi **Emilianów** znajduje się pomnik powstały w miejscu śmierci ppor. Edwarda Kramarskiego, polskiego lotnika poległego we wrześniu 1939 roku.*

*Na skraju wsi **Brzeski** znajduje się odrestaurowany młyn nad Grabią o nazwie „Krzywda”. Pierwsze zapiski o wsi i znajdującym się tam młynie pochodzą z XV-XVI wieku.*

*Wg legendy nazwa **Sobiepany** pochodzi od dwóch bogatych gospodarzy, którzy mieszkali po obu stronach drogi i każdy z nich mówił, że jest sam sobie panem. W każdej legendzie jest trochę prawdy – w dokumencie sprzed roku 1489 zapisano, że dziedzice Sobiepan toczyli między sobą spór (jednak pierwsza wzmianka o miejscowości w źródłach pisanych pochodzi z XIV wieku). W Sobiepanach urodził się Antoni Wincenty Anastazy Paparona Pstrokoński, wybitny archiwista, dzięki któremu powstały słynne Teki Pstrokońskiego. W Sobiepanach znajduje się kurhan, gdzie najprawdopodobniej spoczywa poległy w bitwie pod Sędziejowicami Kozak.*

***Stare i Nowe Kozuby** pojawiły się w źródłach historycznych już w XIV wieku. W Nowych Kozubach, nad rzeką Grabią znajduje się zabytkowy młyn, w którym działa dziś niewielka elektrownia wodna MEW.*

***Rzeka Grabia** jest prawym dopływem Widawki. Jej długość wynosi 77 kilometrów. Grabia jest jedną z najczystszych rzek w Polsce, dlatego też wzdłuż jej biegu znajdują się liczne zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, obszar chronionego krajobrazu, obszar Natura 2000 „Grabia” dla ochrony ptaków, rezerwat oraz Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki. Wzdłuż rzeki poprowadzony został pieszy turystyczny „Szlak Młynów nad Grabią”.*

*Wg legendy wieś **Sędziejowice** wzięła swoją nazwę od rycerza Sędziewa, który na wielkiej polanie, na wzgórku oblany wodami jeziora wznosił solidny drewniany gródek.*

Pierwsza pisana wzmianka o Sędziejowicach pochodzi z bulli papieża Innocentego II z 1136 roku. Wydarzenie to upamiętnia kamienny obelisk znajdujący się w centrum wsi. Pierwsza świątynia została erygowana prawdopodobnie już w XIII wieku, natomiast pewnym jest, że istniała ona w roku 1366. Z dokumentu z roku 1392 dowiadujemy się, że sędziejowicki pleban nosił imię Dominik. Do czasów rozbiorów majątek pozostawał w rękach Kościoła. Od roku 1842 z nadania carskiego Sędziejowicami władał gen. Łuzanow.

Wieś Sędziejowice rozstrawiła bitwa, która rozegrała się tu w czasie powstania styczniowego. Wojenny naczelnik województw kaliskiego i mazowieckiego gen. Edmund Taczanowski zarządził w rejonie Sędziejowic koncentrację oddziałów powstańczych. Kiedy we wsi stacjonowało już około 1600 powstańców, do Sędziejowic wpadli na koniach Kozacy ścigający resztki oddziału Bąkowskiego. Rosjanie nie byli świadomi, że napotkają tu znaczne siły powstańcze. Rozpoczęła się nierówna walka, której losy rozstrzygnął ostatecznie oddział kosynierów pułkownika Franciszka Kopernickiego. Powstańcy wybili niemal w pień oddział rosyjski w akcie zemsty za nieusłuchanie rozkazu poddania się i otwarcie ognia do powstańców zmierzających w stronę Kozaków celem rozbrojenia ich.

Na cmentarzu sędziejowickim, gdzie rozegrała się ostatnia scena dramatu, znajduje się grób powstańców, na którym widnieje napis: „Mogiła zbiorowa powstańców z 1863 r. poległych w bitwie pod Sędziejowicami. Cześć bohaterom walk o niepodległość ojczyzny”. Zobaczyć również można znacznie okazały pomnik ku czci poległych Rosjan, który powstał w dziesiątą rocznicę bitwy.

Sędziejowiczanie, czcząc pamięć uczestników walk z caratem, nazwali imieniem Powstańców 1863 r. Zespół Szkół Ogólnokształcących.

W 150. rocznicę wybuchu powstania styczniowego w centrum wsi wzniesiono pomnik ku czci powstańców.

Echa bitwy pod Sędziejowicami rozeszły się po polskiej ziemi. Maria Konopnicka napisała wiersz pt. „O Zarembie - 1863 r. w sierpniu pod Sędziejowicami”, który zaczyna się słowami:

A w Sieradzkiej Ziemi
Łokietkowej ziemi
Zniósł tam Moskwę Taczanowski
Z kosyniery swemi.

Jednym z najcenniejszych zabytków Sędziejowic jest dworek z XIX wieku należący niegdyś do gen. Łuzanowa, znajdujący się na terenie Zespołu Szkół Rolniczych.

ZAKOŃCZENIE RAJDU: Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 im. Powstańców 1863 roku w Sędziejowicach.

Tegoroczny Rajd zorganizowany został przez Zarząd Oddziału PTTK w Sieradzu, Gminną Bibliotekę Publiczną w Sędziejowicach oraz Gminę Sędziejowice.

Wójtem gminy Sędziejowice jest Dariusz Cieślak. Stanowisko dyrektora Gminnej Biblioteki Publicznej w Sędziejowicach piastuje Wit Leśniewicz.

Funkcję komandora 46. Rajdu „Śladami Łuki Bakowicza pełni Witold Drozd, a zastępcy komandora – Szymon Marek. Pracą Zarządu Oddziału PTTK w Sieradzu kieruje prezes Wiesława Sujeczka.

W. D.